

Praktijk

Beroepsopleiding vernieuwd

Minder breed maar niet te smal!

Na tien jaar was de Beroepsopleiding aan vernieuwing toe. Specialisatietendensen en de groei van de markt noodzaakten de Orde tot verandering. Enkele betrokkenen geven hun visie op de nieuwe inhoud, structuur en organisatie van de opleiding die begin 2002 van start gaat.

Mary de Leeuw
freelance journalist

Adrian de Groen

eigen foto

In de praktijk kun je moeilijk oefenen met verschillende stijlen van onderhandelen

Adrian de Groen is stagiaire bij Ekelmans Den Hollander in Amsterdam, met 55 juristen (althans voor de fusie) een middelgroot kantoor. Ze is nu iets over de helft van haar stage en houdt zich voornamelijk bezig met ondernemingsrecht.

‘Ik begeleid vooral overnames en moet daarbij veel onderhandelen. Het is meer een adviespraktijk. Als ik vanuit mijn eigen werk naar de eerste negen maanden van de opleiding kijk, dan vind ik die erg breed. De mogelijkheid om me op het gebied van ondernemingsrecht te ontplooiën was er eigenlijk niet. Er waren weliswaar twee keuzevakken, maar ook die waren erg algemeen. Ik heb faillissementsrecht gedaan, want daar zag ik nog wel een link. De nieuwe opzet spreekt me meer aan, want al zie ik de zin in van een brede opleiding, je wilt je toch verdiepen in waar je dagelijks mee bezig bent.

‘De overstap van universiteit naar werk vond ik een grote stap. Als je met de materie

werkt, blijft het veel beter hangen. Het gaat echt leven. Daarom zou het een groot voordeel zijn als je een keuzevak kunt volgen over waar je in de praktijk mee bezig bent. De betere aansluiting van theorie en praktijk kan ik alleen maar toejuichen. Ik ben ook enthousiast over het eerste blok, waarin allerlei praktijkvaardigheden worden onderwezen. Zelf heb ik erg veel gehad aan de cursus ‘Onderhandelen’. Ik ben me veel bewuster geworden van hoe ik onderhandelingen inga en hoe de processen werken. In de praktijk kun je moeilijk oefenen met verschillende stijlen. Door zo’n cursus leer je meer nadenken over je eigen stijl.

‘Ik heb een patroon en een mentor; de begeleiding is vooral in handen van de mentor. De inrichting van mijn opleiding overleg ik met hen beiden. Van de Raad van Toezicht merk ik nu niet zoveel, het gaat allemaal vrij geruisloos. Misschien verandert dat nu stageplannen vooraf moeten worden voorgelegd.’

Waarom advocaten die nooit strafrecht willen doen daarmee belasten in de opleiding?

Jaap Hamming

Liever geen strafrecht

Jaap Hamming is maat bij Loyens & Loeff, met vijfhonderd advocaten, belastingadviseurs en notarissen een groot advocatenkantoor. In zijn inmiddels 28-jarige carrière heeft Hamming zich sterk gemaakt voor een goede opleiding en dito begeleiding van stagiaires.

‘Zo’n vijfentwintig jaar geleden was de kwaliteit van de opleiding nog veel meer dan nu afhankelijk van de persoon bij wie je zat. Sommige kantoren deden wel iets aan opleiding en begeleiding van stagiaires, andere helemaal niets. Je leert het vak het beste als je in het diepe gegooid wordt; overleef je dat, dan ben je uit het juiste hout gesneden: dat was zo’n beetje de klassieke opvatting. Rond 1980 zag je een omslag in het denken. Universiteiten zouden een advocatenopleiding moeten gaan organiseren, een soort kopopleiding na de studie. Pas daarna was iemand rijp voor de stage. Die opleiding is er nooit gekomen. Het initiatief werd overgenomen door de Landelijke Jonge Balie Vereniging, waarvan ik toen voorzitter was. Daar kwam uiteindelijk de Stichting Stagiaire Opleiding uit voort. We organiseerden opleidingen voor stagiaires, die later weer werden overgenomen door de Orde.

‘Inmiddels beseft iedereen dat een goede opleiding en begeleiding van stagiaires absoluut noodzakelijk is. Het is ons werkkapitaal! Zeker de grote kantoren zijn daarin heel consequent. Bij Loyens & Loeff werken we met een patroon en een mentor. De mentor begeleidt de stagiaire heel direct. Verder organiseren we cursussen in huis, kunnen de stagiaires terecht bij een opleidingscoördinator en worden alle zaken wekelijks besproken met stagiaires. Daarnaast hebben stagiaires ook een aantal eigen zaken, waar ze zelfstandig aan werken. De nieuwe opleiding brengt voor de grote kantoren niet zoveel veranderingen. De stage zit nu ook heel gestructureerd in elkaar. Voor kleinere kantoren, die stagiaires vooral laten meelopen, verwacht ik wel dat het ze meer tijd gaat kosten.

‘Wat ik lastig vind is dat je al na vijf maanden een stageplan moet opstellen. Ik ga ervan uit dat dat voor de komende twee en een half jaar is. Binnen Loyens & Loeff wisselt een stagiaire na anderhalf jaar van sectie. Na vijf maanden is echt nog niet altijd duidelijk waar hij of zij het tweede deel van zijn stage gaat lopen. Kortom, vijf maanden is in de praktijk een beetje vroeg.

‘Een tweede kanttkening geldt het strafrecht. Ik ben er voorstander van strafrecht en strafprocesrecht facultatief te stellen. Er zijn veel advocaten die nooit strafrecht doen en dat ook niet willen doen. Waarom hen dan toch belasten met die vakken? Ik ben voor een redelijk brede basis, maar zonder strafrecht. Want dat is echt een vak apart.’

Niet te smal stapelen

Het leeuwendeel van de hier besproken plannen, inmiddels goedgekeurd door de Algemene Raad, werd ontwikkeld door Afke Gerritsen, portfeuillehouderopleiding bij de Orde, en Mariske Vreugdenhil, opleidingsmanager van de afdeling Opleiding aldaar.

Vreugdenhil: ‘De aansluiting tussen theorie en praktijk bevorderen we door het stageplan, waarin wordt beschreven hoe de theorie wordt toegepast in de praktijk. We hebben ook de inhoud van de vakken aangepast; de nadruk ligt nu nog erg op procederen, terwijl in de praktijk onderhandelen en adviseren steeds belangrijker zijn geworden.’

De eerste fase is gericht op pure advocatenvaardigheden, en is voor iedereen gelijk; de tweede fase laat veel specialisatie toe. Gerritsen: ‘Alle wijzigingen bij elkaar vormen een totaalpakket. In de tweede fase kunnen stagiaires kiezen uit een groot aantal keuzevakken van verschillende niveaus. Hiermee komen we tegemoet aan de behoefte tot specialisatie. De gekozen vakken moeten aansluiten bij de praktijk en een zekere verwantschap hebben. Maar een stagiaire mag niet te smal stapelen. Na de stageverklaring kun je tenslotte een bord op de deur spijkeren en op ieder vakgebied gaan werken. Dan is het te beperkt als iemand alleen één vak heeft gedaan tot specialistenniveau. De discussie over hoe breed of hoe smal de opleiding mag of moet zijn is nog volop gaande. Voorlopig houden we het flexibel en bekijken we hoe mensen hun pakketten samenstellen.’

De taken van de Raden van Toezicht maar ook die van sommige patroons zullen veranderen. Gerritsen: ‘De Raden van Toezicht dienen erop toe te zien dat de vakken een samenhangend geheel vormen en voldoende zijn ingebed in de praktijk. De Raden van Toezicht gaan vooraf én anders kijken. Dus niet alleen: heeft iemand zes cursussen gevolgd, maar ook hoe die cursussen bij elkaar en in het stageprogramma passen. Voor de meeste patroons

Praktijk

Foto's: Jiri Büller

Afke Gerritsen

dingsaanbieders. De Orde wordt architect van de opleiding, de uitvoering verschuift naar de markt. We stellen natuurlijk wel kwaliteitseisen en zullen die ook blijven controleren. Ik zie veel voordelen in dit nieuwe model en niet alleen organisatorisch. Als je als Orde zelf opleidingen organiseert en controleert, heb je eigenlijk twee petten op. Het is zuiverder om dat uit elkaar te trekken. De eerste fase van de Beroepsopleiding blijft wel binnen de Orde. Die is zo gericht op pure advocatenvaardigheden, dat willen we nog niet uit handen geven.'

Gerritsen: 'De eerste fase is typisch voor de advocatuur. Als Orde hebben we de plicht om jonge advocaten die vaardigheden bij te brengen.'

voorzie ik geen grote veranderingen. Alleen voor patroons die het de stagiaire nu vooral zelf laten uitzoeken neemt de tijdsinvestering toe. Maar dat zijn toch wel uitzonderingen.'

Vreugdenhil: 'De meeste kantoren besteden voldoende aandacht aan de begeleiding van hun stagiaires. Voor hen zal er met het nieuwe systeem niet zoveel veranderen. Voor sommige kantoren zal de tijdsinvestering echter toenemen, dit geldt vooral voor kantoren waar de stagebegeleiding nu nog niet optimaal gestructureerd is.'

Gerritsen: 'Al met al zal de stageverklaring meer waarborgen dat een stagiaire aan het eind

van de stage op zijn vakgebied de kwaliteit heeft van een volwaardig advocaat – voorzover je dat ooit kunt worden.'

Vreugdenhil: 'De afdeling Opleiding krijgt een andere rol. Onze primaire taak is zorg voor kwaliteit. We willen een garantie kunnen afgeven aan mensen die rechtshulp nodig hebben. De advocaat is zelf natuurlijk als eerste verantwoordelijk voor een kwalitatief goede dienstverlening. Maar als organisatie hebben wij zeker ook een taak. Dat betekent echter niet dat wij alle opleidingen zelf zouden moeten aanbieden. In de markt zijn goede oplei-

De Beroepsopleiding sinds 1 januari 2001

Eerste fase

Uit de eerste fase van de Beroepsopleiding zijn de keuzevakken verwijderd; de tijdsinvestering blijft ongeveer gelijk – circa vijftig dagdelen in een half jaar. Inhoud van de eerste vijf maanden: introductie, gedragsrecht, praktijkvaardigheden (gesprekstechnieken, analyses maken en strategie bepalen; adviseren, onderhandelen, bemiddelen en afspraken vastleggen), procederen (civiel, strafrechtelijk en bestuursrechtelijk) en financiële analyse (jaarrekening lezen maar ook inzicht in de financiële kant van het ondernemerschap).

Stageplan

Tijdens de eerste fase beschrijven stagiaire en patroon in het stageplan hoe het praktijkgedeelte en het theoriegedeelte cruid zullen zien. Kiest iemand voor een arbeidsrechtelijke stage dan moe-

ten daar de materieelrechtelijke vakken op aansluiten. Het stageplan wordt voorgelegd aan de Raad van Toezicht, die dan vooraf kan bekijken of de gewenste aansluiting gegarandeerd is. Elk jaar controleert de Raad van Toezicht de voortgang met patroon en stagiaire; het stageplan kan tussentijds, bijvoorbeeld bij wisseling van sectie, worden gewijzigd.

Tweede fase

In de tweede fase (de huidige keuzevakken plus VSO) is er ruimte voor specialisatie. Een stagiaire kiest zes vakken op twee of drie praktijkgebieden. Elk vak kent cursussen op verschillende niveaus. Van basis tot specialisatie vormen die cursussen een 'leerlijn'. De stagiaire moet een samenhangend pakket kiezen dat minimaal zes vakken bevat en breed genoeg is.

Mariske Vreugdenhil

Als de Orde zelf
opleidingen
organiseert en
controleert, heeft ze
eigenlijk twee
petten op

mr. M.J. Hoppenbrouwers

Foto: Frank Muller

mr. S.D. Bouwes Bavinck-van der Wal

Foto: Herman Stover / fotografie

Meer sturingsmogelijkheden voor raad

Sjoukje Bouwes Bavinck-van der Wal is advocaat in Wageningen en portefeuillehouder Opleidingen bij de Raad van Toezicht te Arnhem; Marie-José Hoppenbrouwers is adjunct-secretaris van dezelfde raad.

'Je ziet natuurlijk overal dat mensen zich sneller specialiseren', zegt Bouwes Bavinck, 'hoewel er binnen ons arrondissement ook kantoren zijn met een algemene praktijk. Wat het snel specialiseren betreft, het is goed dat de Orde daar met de opleiding op inspeelt. Maar te smal is ook niet goed. Als raad letten we erop dat een stage goed en evenwichtig is opgebouwd. Ik verwacht dat de Raad van Toezicht binnen de nieuwe opzet meer sturingsmogelijkheden krijgt.'

Hoppenbrouwers: 'In de nieuwe opzet kunnen we het stageplan vooraf bekijken. Dat is een groot voordeel. Daarmee krijgen we een andere, meer adviserende rol.'

Over de brede basis zegt Bouwes Bavinck: 'Ik ben er een voorstander van. Je weet ten slotte niet of je altijd bij het advocatenkantoor blijft waar je begon. En dan is het belangrijk dat je goed geoutilleerd bent.'

Hoppenbrouwers: 'De nieuwe opzet geeft

ook wat meer structuur. Dat is een goede zaak, het is duidelijk dat het minimale niet meer voldoende is. Patroon en stagiaire moeten vooraf goed nadenken over wat ze willen bereiken en hoe.'

Bouwes Bavinck: 'Maar of dat echt iets verandert? De meeste kantoren pakken het al gestructureerd aan. Alleen voor patroons met een heel ouderwetse opvatting verandert er iets. Je kunt een stagiaire niet meer alleen maar laten meelopen, want dat wordt nu zichtbaar.'

Hoppenbrouwers: 'Het verplichte blok met praktijkvaardigheden vind ik heel goed. Onderhandelen bijvoorbeeld. Nu moet je maar afwachten of de patroon zo'n cursus zinvol vindt.'

Sjoukje vindt dat er eens naar de verslaglegging zou moeten worden gekeken. 'De raden voeren allemaal gesprekken met stagiaires, maar niet iedereen legt die ook vast. En dat is erg lastig als een stagiaire overstapt van het ene arrondissement naar het andere.'

Marie-José ten slotte: 'En als iemand overstapt van het ene kantoor naar het andere, dan zal ook het stageplan misschien moeten worden bijgesteld.'